

Pogrom v Piešťanoch roku 1939

Politika antisemitizmu na Slovensku sa spája predovšetkým s obdobím slovenského štátu. Výskum najmä po roku 1989 ukázal, že už v období autonómie Slovenska od 6. októbra 1938 do 14. marca 1939 politickí predstavitelia Hlinkovej slovenskej ľudovej strany (HLS) položili základy antisemitskej politiky vrátane prvých deportácií.¹

V období prechodu medzi parlamentnou demokraciou a diktatúrou hocijakej podoby sa minority a dodržiavanie ich práv stávajú akýmsi „lakmusovým“ papierikom rozkladu demokracie. Vo všeobecnosti možno povedať, že toto tvrdenie platí o všetkých typoch minorít či už etnických, konfesijných alebo iných. V období autonómie boli minority na Slovensku rozdelené na „dobré“ (Maďarov, Nemcov a Rusínov) a „zlé“ – teda Čechov a židov, a práve proti „zlým“ minoritám autonómna vláda realizovala mnohé diskriminačné zásahy.² Isteže pri glajchšaltovaní režimu mnohé nariadenia smerovali nielen proti minoritám, ale aj proti väčšinovým Slovákom.³

¹ Bližšie pozri napr. BODENSIECK, H.: Das Dritte Reich und die Lage der Juden in der Tschecho-Slowakei nach München. In: *Vierteljahreshefte für Zeitgeschichte* 9, 1961, s. 249 – 261; KAMENEC, I.: Židovská otázka a spôsoby jej riešenia v čase autonómie Slovenska. In: *Nové Obzory*, 10, 1968, s. 155 – 180; NIŽŇANSKÝ, E.: Židovská komunita na Slovensku medzi československou parlamentnou demokraciou a slovenským štátom v stredoeurópskom kontexte. Prešov 1999; Židovská komunita na Slovensku. Obdobie autonómie. Porovnanie s vtedajšími udalosťami v Rakúsku. (Ed.) E. NIŽŇANSKÝ. Bratislava 2000; Holokaust na Slovensku. Obdobie autonómie (6. 10. 1938 – 14. 3. 1939). Dokumenty. Zv. 1. (Ed.) E. NIŽŇANSKÝ. Bratislava 2001.

² J. Tiso pred voľbami do snemu Slovenskej krajiny k problematike minorít povedal: „V našej kandidátke [rozumej pre voľby snemu Slovenskej krajiny – E. N.] sú i zástupcovia Rusínov, Nemcov a Maďarov. I tieto národy prestali slúžiť stranickým cieľom, ale zjednotili sa a vystupujú jednotne. Ako také osvedčili svoju lojalitu a chcú kráčať so suverénnym slovenským národom.“ In: *Slovák* 30. 11. 1938, s. 1; J. Tiso „Suverenitu svoju národ slovenský uplatňovať bude vo svojom štáte so stálym zreteľom na prirodzené kultúrne a hospodárske práva svojich inonárodných občanov, Rusínov, Nemcov, Maďarov, ktorým zabezpečíme podmienky ich národného života...“ *Slovák*, 22. 2. 1938.

³ Bližšie pozri HOENSCH, J. K.: Der ungarische Revisionismus und die Zerschlagung der Tschechoslowakei. Tübingen 1967; HOENSCH, J. K.: Die Slowakei und Hitlers Ostpolitik. Hlinkas slowakische Volkspartei zwischen Autonomie und Separation 1938/39. Köln-Graz 1965; KAISER, H.: Politik des Dritten Reiches gegenüber Slowakei. (Dizertácia) Bochum 1969; LIPTÁK, L.: Autonómia Slovenskej krajiny od Mníchova k 14. marcu. In: *Odboj a revolúcie*, 4, 1966, č. 5, s. 73 – 101; NIŽŇANSKÝ, E.: Slovensko medzi československou parlamentnou demokraciou a slovenským štátom. In: *Totalitarismus ve 20. století. Československé zkušenosti*. Brno, Masarykova universita 2001, s.127 – 146; NIŽŇANSKÝ, E.: Dvojnásobné zmocnenie sa vlády na Slovensku v rokoch 1938 – 1939 v porovnaní s „Machtgreifung“ v rokoch 1933 – 1934 v Nemecku. In: *Nacionálno-socialistický systém vlády*. (Eds.) GLETTLER, M. – LIPTÁK, L. – MÍŠKOVÁ, A. Bratislava, 2002, s. 185 – 211; SUŠKO, L.: Politický vývoj Slovenska v posledných rokoch buržoázneho Československa. In: *HC* 27, 1979, s. 553 – 591; SUŠKO, L.: Nacistická politika voči Slovensku a Zakarpatskej Ukrajine v období od septembrovej krízy do rozbitia Československa v marci 1939. In: *Československý časopis historický* 21, 1973, č. 2, s. 161 – 196; SUŠKO, L.: Miesto autonómneho Slovenska v politike Nemeckej ríše (september 1938 – marec 1939). In: *HC* 47, 1999, č. 3, s. 420 – 431; ZUDOVÁ – LEŠKOVÁ, Z.: Slovensko v druhej republike. (Autonómne snahy slovenskej politickej reprezentácie). In: *Z druhej republiky II*. Praha 1993, s. 242 – 339.